

Klagande

NN

Det överklagade beslutet

Centrala studiestödsnämndens
(CSN) beslut den 11 mars 2025

Saken

Omställningsstudiestöd,
aktualitetsvillkor

Överklagandenämndens beslut

Överklagandenämnden avslår överklagandet.

Överklagandenämndens beslut får enligt 47 § andra stycket i lagen om omställningsstudiestöd inte överklagas.

Ärendet

NN sökte, den 8 maj 2024, och beviljades omställningsstudiestöd för perioden vecka 01 – 03 år 2025.

NN ansökte den 1 oktober 2024 om omställningsstudiestöd för fristående kurser vid Lunds universitet under perioden den 30 januari – 8 juni 2025 och den 1 september 2025 – 18 januari 2026. Målet med studierna är en kandidatexamen i matematik.

Den 31 januari 2025 upphävde CSN beslutet om omställningsstudiestöd avseende veckorna 01 – 03 år 2025 och avskrev ärendet eftersom NN inte lämnat någon studieförsäkran.

CSN begärde därefter kompletterande uppgifter från NN bland annat angående frågan om han uppfyller villkoret om aktuell förankring på arbetsmarknaden under fler än de elva månader av kravet på 12 månader som CSN funnit vid uppgiftslämnande från Skatteverket. CSN upplyste om att eftersom NN har fått ersättning från Försäkringskassan har CSN förlängt ramtiden till att avse perioden den 30 juli 2022 – 30 september 2024. CSN begärde även kompletterande uppgifter avseende NN:s tidigare studieresultat.

NN svarade och uppgav i huvudsak följande. Under augusti och oktober 2023 var han anställd på 75 procent. Vad gäller perioden januari – juni 2024 så studerade han

på heltid i tron om att han var berättigad omställningsstudiestöd. Han hänvisar till det tidigare beslutet eftersom de förutsättningarna som rådde för det beslutet är samma som i detta ärende. Vad gäller studieresultat tog han under vårterminen 2024 samtliga högskolepoäng för de studier han initialt hade sökt omställningsstudiestöd för. Han håller på att komplettera studierna från höstterminen 2024. – NN bifogade lönespecifikationer, anställningsavtal och anställningsbevis.

CSN avslog ansökan med följande motivering. Enligt de uppgifter CSN har tillgång till bedömer CSN att NN bara har uppfyllt villkoret om aktuell förankring på arbetsmarknaden under elva månader under en ramtid om 24 månader. De 24 månaderna räknas i hans fall från dagen innan ansökan kom in till CSN den 1 oktober 2024. CSN har tagit hänsyn till att NN haft föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning, sjukpenning eller omställningsstudiestöd, och därför förlängs perioden som provas bakåt i tiden, perioden som provas blir därför 31 augusti 2022 till och med 30 september 2024. NN har därför inte rätt till omställningsstudiestöd. Vidare framgår att NN inte kan få omställningsstudiestöd eftersom han inte klarat tillräckligt många poäng.

NN överklagade beslutet och anförde bland annat följande. I första hand anser han att han är kvalificerad för sökt bidrag under sökt period år 2025 utifrån att han i tidigare ansökan kvalificerat sig för perioden vecka 1 – 3 år 2025. De omständigheter som enligt CSN:s beslut gör honom okvalificerad är en direkt följd av CSN:s handläggningstider och ligger fullständigt utanför hans ansvar och bör ses som särskilda skäl. Han anser att samma beslutsgrund som i tidigare beslut bör gälla för de vidare studierna under 2025. Det tidigare beslutet är även ett gynnande beslut. I andra hand anser han att han trots detta är kvalificerad för sökt stöd. Den lönespecifikation som han kommit in med för augusti 2023 visar tydligt att han haft arbete i tillräcklig omfattning. Han har även arbetat i eget företag. Han anser att det inte går att bemöta CSN:s uppgift om att han inte uppfyllt krav på studieresultat eftersom den period som anges enbart nämns som den period han senast fick studiemedel.

CSN överlämnade överklagandet och handlingarna i ärendet samt upplyste om att myndigheten inte funnit skäl att ändra det överklagade beslutet. CSN bifogade även ett yttrande och anförde bland annat följande. Utifrån att NN i Ansökan 1 var beviljad omställningsstudiestöd vecka 01–03, 2025 och nu i Ansökan 2 ansökte om omställningsstudiestöd från och med vecka 04, 2025, behövde inte en ny prövning göras av aktualitetsvillkoret och etableringsvillkoret. Studierna avsåg samma mål Kandidatexamen matematik och det var inget uppehåll i studierna. Resultat prövades för den senaste perioden med beviljat omställningsstudiestöd, vecka 01–03, 2025. Eftersom NN för Ansökan 1 inte lämnade in studieförsäkran senast en månad in på studieperioden från vecka 01, 2025, har NN inte rätt till omställningsstudiestöd och beslutet för vecka 01–03, 2025 upphävdes. CSN:s handläggningstider påverkar inte att NN inte har lämnat studieförsäkran i tid. Den 8 maj 2024 fattade CSN beslut om att bevilja omställningsstudiestöd för vecka 01–03, 2025. När beslutet för vecka 01–03, 2025 upphävdes innebar det nya förutsättningar för utredningen av Ansökan 2. Aktualitetsvillkoret och etableringsvillkoret ska då provas på nytt och ramtid samt bedömning från föregående utredning i Ansökan 1 kan inte längre tillämpas. Efter att NN skickat in kompletterande uppgifter bedömde CSN att han uppfyllde

etableringsvillkoret med 96 månader, men fortsatt inte uppfyllde aktualitetsvillkoret med 11 månader. Resultatkravet ändrades då resultat från studiemedel vecka 36–52, 2024 prövades istället för resultat från omställningsstudiestöd vecka 01–03, 2025. Av kravet 19 poäng hade NN klarat 9 poäng och saknade därmed 10 poäng för att uppfylla resultatkravet. CSN bedömer inte att ramtid och utredning för aktualitetsvillkoret från Ansökan 1 kan tillämpas längre i Ansökan 2. NN har inte inkommit med studieförsäkran i tid för vecka 01–03, 2025 och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd enligt Ansökan 1. En ny prövning är korrekt för arbetsvillkoret och studieresultat. NN uppfyller inte aktualitetsvillkoret och inte resultatkravet och har därmed inte rätt till omställningsstudiestöd. CSN har inte funnit skäl att ändra beslutet och anser att överklagandet ska avslås.

NN har lämnat i huvudsak följande synpunkter på CSN:s yttrande. Hans ansökan för omställningsstudiestöd utfördes den 1 oktober 2024. Många av de faktorer som nämns av CSN i beslutet och i yttrandet har sin uppkomst efter den 1 oktober 2024. Utifrån detta är det tydligt att beroende på vid vilket datum CSN handlagt ärendet så skulle deras beslutsgrund sett olika ut. Detta ligger tydligt utanför hans ansvar och vid tidpunkten för ansökan var han berättigad till sökt bidrag.

CSN har därefter, genom dess rättsavdelning, kommit in med ett tilläggsyttrande och anser sammanfattningsvis att överklagandet ska avslås samt anför i huvudsak följande.

Ramtid

När NN:s andra ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN hade den nya bestämmelsen i 5 a § i förordning (2022:857) om omställningsstudiestöd trätt ikraft. Bestämmelsen innebär att ny ramtid inte ska beräknas om en studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd återkommer med en ny ansökan inom viss tid. Bestämmelsen ska tillämpas vid prövningen av hans andra ansökan eftersom han beviljades omställningsstudiestöd först efter ikraftträdandet av 5 a §. En förutsättning för att ny ramtid inte ska beräknas är att den studerande tidigare har fått omställningsstudiestöd. För att en studerande ska anses ha fått omställningsstudiestöd krävs att han eller hon både har beviljats stöd och fått stödet utbetalt. NN har förvisso beviljats omställningsstudiestöd men inte fått det utbetalt eftersom han inte lämnade någon studieförsäkran. Om en studieförsäkran inte lämnas in inom föreskriven tid är omställningsstudiestödet förverkat, och CSN den 31 januari 2025 upphävt beslutet att bevilja honom omställningsstudiestöd. Eftersom NN inte tidigare har fått omställningsstudiestöd är 5 a § inte tillämplig och en ny ramtid ska beräknas i enlighet med huvudregeln, från och med dagen innan han gav in sin andra ansökan till CSN.

Aktualitetsvillkoret

En förutsättning för att omställningsstudiestöd ska kunna beviljas är att den sökande uppfyller arbetsvillkoret, som består av etableringsvillkoret och aktualitetsvillkoret. CSN har vid sin utredning av aktuell ansökan bedömt att NN uppfyller etableringsvillkoret men inte aktualitetsvillkoret. NN har i sitt överklagande anfört dels att han ska anses ha arbetat under augusti 2023, dels att han under november och december 2023 samt juli och augusti 2024 arbetat med att starta upp och marknadsföra sitt aktiebolag. Vad avser augusti 2023 kan först konstateras att NN:s arbetsinkomst inte varit tillräckligt stor och att lönespecifikationen inte anger någon arbetad tid. Vidare kan konstateras att augusti 2023 räknats som överhoppningsbar

tid eftersom han uppburit föräldrapenning. Det innebär att ramtiden för att uppfylla aktualitetsvillkoret har förlängts med en månad, från 30 september 2022 till 31 augusti 2022. Om den månaden rätteligen ska räknas med i aktualitetsvillkoret kommer ramtiden förkortas i motsvarande mån och augusti 2022 inte kunna räknas med i aktualitetsvillkoret. Resultatet blir därmed fortfarande att han uppfyller aktualitetsvillkoret under endast 11 månader. Avseende NN:s uppgifter om arbete med eget företag får följande anföras. Enligt hans egna uppgifter har arbetet bedrivits två månader hösten 2023 och två månader sommaren 2024. Arbetet har avsett åtgärder för att starta upp ett aktiebolag och att marknadsföra detta. Vidare framkommer att arbetet ännu inte är vinstdrivande, att bolaget ännu inte upprättat sin första årsredovisning och att det är undantaget från krav på revisor. I ärendet finns således inga konkretiserade uppgifter om art eller omfattning av hans arbete eller huruvida det sker mot betalning. Mot den bakgrunden anser CSN att NN inte gjort sannolikt att han under de aktuella månaderna arbetat på sådant sätt att han kan tillgodoräkna sig arbetet vid prövningen av aktualitetsvillkoret.

NN har beretts möjlighet att bemöta CSN:s tilläggsyttrande och han har anfört bland annat följande. I första hand ska ärendet handläggas utifrån de förutsättningar som rådde vid tidpunkten för ansökan den 1 oktober 2024 och vid denna tidpunkt var han berättigad sökt stöd. I andra hand ska han oavsett vilken ramtid ärendet prövas för vara berättigad sökt stöd. Istället för att handlägga ärendet så kostnadseffektivt som möjligt har CSN valt att oskäligt förlänga förloppet och koppla på ytterligare resurser. Under vårterminen har han studerat och det är orimligt att den tiden ska räknas med inom ramtiden. Han har även arbetat i eget företag och har vidimerat att arbete utförts i företaget under aktuella månader. Arbetet rör sig om marknadsföring och uppstart och är därför inte vinstdrivande på kort sikt.

Författningsbestämmelser

Lagen om omställningsstudiestöd är ändrad från och med 1 januari 2025. Av övergångsbestämmelserna (2024:1087) till ändringen i lagen om omställningsstudiestöd framgår följande.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Bestämmelserna i 6, 15, 23, 26 och 32 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den nya lydelsen och de nya bestämmelserna i 15 a och 15 b §§ tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas den 1 juli 2025 eller senare.
3. För ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025 gäller 6, 15, 23, 26 och 32 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den äldre lydelsen.

Av 6 § lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd, i här tillämplig lydelse, framgår följande.

Omställningsstudiestöd får lämnas till en studerande som

1. har förvärvsarbetat i Sverige i genomsnitt minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad i

- a) sammanlagt minst 96 månader inom en ramtid om 14 år som kan beräknas tidigast från och med det kalenderår då han eller hon fyllde 19 år, och
 - b) sammanlagt minst 12 månader inom en ramtid om 24 månader, eller
2. Under kvalificeringstiderna som anges i 1 a och 1 b har haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete.

Med ramtid enligt första stycket avses de 14 år respektive 24 månader som närmast har föregått den dag ansökan om omställningsstudiestöd kom in till Centrala studiestödsnämnden. Om studierna har påbörjats före den dag ansökan kom in beräknas ramtiden i stället från och med dagen före studiestarten. För att förvärvsarbetet i första stycket 1 a ska få räknas ska det ha varit den studerandes huvudsyssla under kvalificeringstiden. Förvärvsarbete i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz får tillgodoräknas som förvärvsarbete i Sverige.

Även förordningen om omställningsstudiestöd är ändrad från och med 1 januari 2025. Av övergångsbestämmelserna (2024:1096) till denna ändring framgår följande.

1. Denna förordning träder i kraft den 1 januari 2025.
2. Bestämmelserna i 4 a, 5, 6-8, 10, 22, 36 och 37 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den nya lydelsen och de nya bestämmelserna i 8 a, 8 b och 16 a §§ tillämpas första gången i fråga om ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas den 1 juli 2025 eller senare.
3. För ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025 gäller 4 a, 5, 6-8, 10, 22, 36 och 37 §§ och punkt 2 i ikraftträdande- och övergångsbestämmelserna i den äldre lydelsen.
4. Den upphävda paragrafen gäller fortfarande för ansökningar om omställningsstudiestöd som avser studier som påbörjas före den 1 juli 2025.

Av 5 a § förordning (2022:857) om omställningsstudiestöd framgår följande. Om en studerande som tidigare har fått omställningsstudiestöd återkommer med en ny ansökan om stöd ska Centrala studiestödsnämnden inte göra en ny beräkning av ramtiden. En sådan beräkning ska dock göras om det har gått mer än fem månader mellan den studerandes senaste period med omställningsstudiestöd och starten av den nya period med studier som han eller hon ansöker om omställningsstudiestöd för.

Av 7 § förordning om omställningsstudiestöd, i här tillämplig lydelse, framgår följande. När ramtid ska fastställas enligt 6 § första stycket 1 b lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd räknas inte månader när den studerande har fått omställningsstudiestöd, föräldrapenningsförmåner och sjukpenning enligt socialförsäkringsbalken, samt dagersättning och dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt, om inte villkoret samtidigt uppfylls under den månaden. Detsamma gäller tid med motsvarande ersättningar i ett land inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), i Förenade kungariket och i Schweiz.

Av 8 § samma förordning, i här tillämplig lydelse, framgår följande. Med inkomst av förvärvsarbete enligt 6 § första stycket 2 lagen (2022:856) om omställningsstudiestöd

avses arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen (1999:1229).

Inkomster under en kalendermånad om minst 25 procent av det inkomstbasbelopp som gäller under det år inkomsterna intjänats motsvarar arbete under en månad. Om det för ett kalenderår inte finns uppgifter om den sökande enligt 26 kap. 19 a och 19 b §§ skatteförfarandelagen (2011:1244) i arbetsgivardeklarationer, ska i stället en inkomst om minst tre inkomstbasbelopp under kalenderåret motsvara arbete under tolv månader.

Inkomster från förvärvsarbete inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), med undantag för Sverige, i Förenade kungariket och i Schweiz som motsvarar arbetsinkomster enligt 67 kap. 6 § första stycket inkomstskattelagen får tillgodoräknas som inkomst i Sverige.

Överklagandenämndens bedömning

En fråga i ärendet är om NN uppfyller aktualitetsvillkoret, vilket innebär att han måste ha förvärvsarbetat minst 16 timmar per vecka under en kalendermånad sammanlagt under minst tolv månader inom en ramtid av de senaste 24 månaderna innan ansökan om omställningsstudiestöd eller haft en viss minsta inkomst av förvärvsarbete. Syftet med aktualitetsvillkoret är att sökanden ska ha en aktuell förankring på arbetsmarknaden för att kunna beviljas omställningsstudiestöd.

Av förarbetena till 6 § till lagen om omställningsstudiestöd (prop. 2021/22:176 s. 185) framgår bland annat följande.

”Regeringen vill understryka att aktualitetsvillkoret i första hand syftar till att säkerställa att den sökande har en aktuell arbetsmarknadsanknytning. Det är viktigt just eftersom omställningsstudiestödet syftar till att stärka den sökandes ställning på arbetsmarknaden. Detta framgår bland annat av att den som studerar med omställningsstudiestöd förutsätts ha en förvärvsinkomst att kompensera. För den som står långt ifrån arbetsmarknaden finns det andra och bättre lämpade stöd som är anpassade efter just den gruppens behov, såsom till exempel studiestartsstödet.”

Ramtiden för att uppfylla aktualitetsvillkoret räknas enligt huvudregeln från det att ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN. Det ska dock inte göras en ny beräkning av ramtiden om den studerande tidigare fått omställningsstudiestöd och återkommer med en ny ansökan inom viss tid. Överklagandenämnden delar CSN:s bedömning att för att en studerande ska anses ha fått omställningsstudiestöd krävs att han eller hon både har beviljats stöd och fått stödet utbetalt.

Överklagandenämnden konstaterar således att NN inte fått tidigare beviljade omställningsstudiestöd utbetalt och att en ny beräkning av ramtiden därför ska göras. NN:s ansökan om omställningsstudiestöd kom in till CSN den 1 oktober 2024, vilket ger honom en ramtid mellan den 31 augusti 2022 – 30 september 2024, med beaktande av viss förlängd ramtid med ersättning från Försäkringskassan.

NN har därmed, enligt vad som framkommit, uppfyllt villkoret, om aktuell förankring på arbetsmarknaden endast under elva månader av en ramtid om 24 månader. NN

uppfyller således inte aktualitetsvillkoret och har redan av den anledningen inte rätt till omställningsstudiestöd. Överklagandet ska därför avslås.

Beslutet har fattats av Eva Gullfeldt, ordförande, Robert Dalman, myndighetschef, samt ledamöterna Olof Edling, Staffan Ingmanson, Jessica Levin, Jonathan Sjölander, Helena Söderberg och Jenny Twana.

Föredragande: Ulrica Åsberg

Kopia till CSN och CSN:s rättsavdelning